

cum ad eum finem primario profiteantur, et hæc media ab eis assumantur, et promittantur, ut necessaria moraliter ad illum finem consequendum, videntur profecto, sicut ex voto obedientiæ obligantur ad obedientiam illi fini necessariam, et cum proportione ad paupertatem, ita etiam obligari ad castitatem conjugalem, quæ continentiam illi fini necessariam præscribat. Igitur ex hoc etiam capite nimis uxoris usus poterit in tali persona esse malus, et voto contrarius, qui alias in persona omnino libera non esset peccatum. Unde in eadem regula Sancti Jacobi, c. 9, alias 25, dicitur, milites non debere uti abstinentiis et afflictionibus corporis, quæ vires ad militiam necessarias debilitent, ideoque in his rebus obediendum esse Magistro; ergo multo magis in alia materia requireret moderationem. Et sicut ibi obedientiam, ita hic vult regulam esse castitatis observationem. Neque nunc contendendo an tale peccatum mortale sit vel veniale; nam, licet sit contra votum, poterit interdum esse veniale, quia inordinatio illa in ordine ad castitatem videri potest materia levis; id quod parum refert; satis enim est ad statum perfectionis, quod ille obligetur ad servandam continentiam, quantum materia est capax in tali actu, vel opportunitate. Unde, licet hæc personæ voveant simpliciter castitatem conjugalem, tamen prudenter intelligitur de castitate conjugali proportionata tali personæ, ac statui; quæ castitas non solum includit abstinentiam ab omni vago concubitu, et ab omni turpi delectatione ad illum pertinente, sed etiam debitam moderationem in usu propriæ uxoris, convenienter ad finem talis status. Denique huc etiam spectare videtur, quod in dicta regula, c. 13, alias 32, prohibentur hi milites ad uxores accedere cum jejunaverint, et in solemnitatibus Sanctæ Mariæ, Sancti Joannis Baptistæ, Apostolorum, et in aliis majoribus festivitibus, et vigiliis earum. Et in Bulla Alexandri III, de confirmatione illius ordinis, ante medium, significatur non debere hos milites suscipere uxores sine licentia Magistri; maxime si ad secundas nuptias, mortuis prioribus uxoribus, transire voluerint. Hæc autem omnia indicant in hoc statu servandam esse, saltem secundum regulam, aliquam castitatem, quæ non est in præcepto, sed in consilio; quam totam verisimile est sub voto comprehendi; quia vovent servare tria vota juxta talem regulam.

21. Atque hæc quidem omnia probabiliter declarant materiam talis voti; tamen ne scrupulos aut laqueos injiciam, non existimo certum, nec necessarium, has circumstantias castitatis, quas explicui, licet pertineant ad perfectionem, et ad regulam, et convenientem modum illius religionis, cadere sub proprio voto castitatis, ita ut in eis peccare sit proprie sacrilegium, aut majus peccatum, quam sit illud, ad quod obligat talis regula; quia conjecturæ adductæ, licet sint congruentes, tamen non cogunt ut asseramus illam esse materiam talis voti, sicut multa servantur ex regula in aliqua religione, quæ ad perfectionem paupertatis pertinent, et tamen non statim sunt materia voti paupertatis, ut vilioribus pannis uti, vel quid simile; ita ergo in illis omnibus dici potest. Quamvis autem hoc admittatur, nihilominus ad statum religiosum censebitur sufficiens castitatem necessariam ad salutem ex voto servare, majorem vero aliquam ex regula et generali obligatione tendendi ad statum perfectionis, quem quis professus est, etiam si illa obligatio non sit ex voto, nec etiam fortasse sub culpa mortali.

22. *Declaratur jam ratio posita numero decimo quarto, quoad paupertatem.* — Ex his, quæ de castitate diximus, facile erit de paupertate cum proportione ratiocinari. Constat enim statum illum, qui secum admittit conjugium, non posse exactum vel magnum usum paupertatis secum compati. Quia necesse est ut uxoratus suam habeat familiam, cui provideat; morale etiam est ut filios habeat, quibus thesaurizare debeat; ergo necesse est ut professio paupertatis tali statui accommodata hæc non prohibeat; non ergo potest esse nimium stricta. Item non potest esse tanta, quæ excludat omnem sollicitudinem et curam acquirendi temporalia bona, quia aliquis cura hujusmodi intrinseca est statui matrimonii, moraliter loquendo. Quocirca, licet in regulis horum ordinum dicatur non habere proprium, et hoc vovere, nihilominus illud lato modo illi statui accommodato intelligendum est. Quia nimirum non habent dominium omnino liberum quoad omnem usum, sed dependentem a voluntate, et licentia suæ religionis; habent tamen usum illarum rerum ita firmum, ut non possit jure etiam ab ipsa religione auferri, nisi in casibus certis, ac definitis in ea, nec etiam possint filii talium militum hæreditate paterna privari, et alia hujusmodi, quæ vel sufficiunt ad dominium, licet impeditum aliquo modo, sicut est dominium majoratum, vel certe moraliter illi æquivalet.

23. *De sufficientia dictæ paupertatis ad statum religiosum.* — Quod autem hujusmodi paupertas sufficere possit ad aliquem verum statum religiosum, eodem discursu ostendi potest, quo de castitate factum est. Quod hic facilius est, ut Covarr. supra notavit, quia paupertas majorem habet latitudinem, et adhuc in perfectioribus religionibus non est æqualis. Ergo ex se non est definitus certus modus paupertatis ad verum statum religiosum; ergo ex fine definiendus est. Nam in omni religione dicantur homines Deo, ad ejus speciale obsequium, secundum aliquem finem, qui ad perfectionem sufficiat; unde paupertas illa, quæ sufficiat ad talem finem exacte consequendum, erit etiam sufficiens ad verum statum religiosum in tali specie et modo perfectionis. In hoc autem statu ad finem ejus hic modus paupertatis sufficiens est, quia, licet aliquam sollicitudinem temporalium honorum habeat adjunctam, non tamen tantam, quæ impediatur debitum modum tendendi in talem finem. In aliis autem religionibus, quarum finis est spiritualibus exercitiis vel divinæ contemplationi impensius vacare, necessaria est major paupertas, quæ omnem sollicitudinem temporalium honorum auferat, quantum humana infirmitas ac necessitas patitur, et in superioribus religionibus, quæ ad externa opera vitæ activæ, et præsertim ad militiam ordinantur, non est cur requiratur tam stricta paupertas. Sufficiet ergo illa quæ juxta conditionem et modum talis status excludat superflua, et tollat curam et sollicitudinem tali fini repugnantem, qualis est illa quæ descripta est.

24. *Disseritur denique de obedientia.* — Tandem hinc multo facilius concluditur, in hoc statu non deesse verum obedientiæ votum ad statum perfectionis sufficiens; imo, si attente bullæ et regulæ horum ordinum legantur, inveniuntur non parum perfectionis in hac parte profiteri, quantum est ex vi instituti, quidquid sit de usu, vel dispensationibus quibus se ab actuali exercitio obedientiæ eximunt; hoc enim non minuit veritatem et proprietatem status religiosi, licet perfectionem personarum possit minuere. Et ad eundem modum de aliis observantiis et regulis discurrendum est. Ergo, consideratis omnibus, nihil deesse videtur huic statui, quominus proprie et vere religiosus censendus sit.

25. *Conciliatio utriusque opinionis rejicitur.* — Non desunt tamen qui, has sententias in

concordiam redigere volentes; distinctione utantur, dicentes statum religiosum posse et late et stricte sumi, ut est communis distinctio juristarum, in Rubrica de Regularibus, et Summistarum, verb. *Religio*. Atque priori modo, hos milites esse religiosos, eorumque statum vere religiosum; posteriori autem modo non esse religiosos, nisi secundum quid; et hoc putant significasse D. Thomam in loco superius citato, in n. 3. Ne autem per hanc distinctionem tota quæstio revocetur ad usum terminorum, necesse est interrogare ab his Doctoribus, quid per religiosum late sumptum intelligant. Nam si sub ea voce omnes personas comprehendant, quæ speciali modo divino obsequio obligatæ sunt, et non solum præceptorum, sed etiam consiliorum viam profitentur (sic enim sæpe vox illa *religiosus*, etiam in jure accipi solet), parum profecto his personis tribuunt, idque nec Soto, nec Sarmiento, vel alii negarent; sed id satis non videtur ad ea omnia, quæ Pontifices in suis bullis significant, cum proprietate intelligenda. Si vero aliquid amplius his personis, quod ad proprietatem status religiosi pertineat, attribuunt, quid est cur eos lato modo religiosos, et non stricto, sicut alios appellent? Deinde interrogo an in illo lato modo includatur analogia, et tanta diminutio, ut non simpliciter, sed tantum cum addito, et secundum quid, hi dicendi sint religiosi, nam contra videntur procedere omnia adducta; si vero univoce et simpliciter tales sunt, non oportet ambiguitatem media illa distinctione introducere.

26. *Vera decisio controversiæ.* — Igitur absolute asserendum censemus, hos milites quoad statum esse proprie religiosos, quamvis quoad usum et observantiam revera non vivant simpliciter religiose, sed valde secundum quid; hoc enim negare non possumus, nisi adultores videri velimus. Ut autem distinctius constet quid per verba illa, *esse, scilicet, religiosos proprie quoad statum, non ita tamen quoad usum*, significetur, addimus, imprimis ex illo principio (quod scilicet habeant statum simpliciter religiosum) haberi, has personas esse ecclesiasticas, simpliciter loquendo, et gaudere privilegio canonis et fori; ita enim in prædictis bullis expresse dicitur. Et patet, quia specialiter sunt assumptæ sub Summi Pontificis protectione, tanquam personæ specialiter divino cultui dicatæ. Deinde religiosorum appellatione in jure veniunt, simpliciter loquendo, præsertim quoad favores et gratias, tum quia in suis Pontificiis bullis ita simpliciter

appellantur; tum etiam quia censentur habere in Ecclesia proprium et specialem statum ecclesiasticum, et non secularem, nec clericalem; ergo religiosum.

27. *Objicitur a triplici absurdo.* — *Primum absurdum nullum esse.* — *Ordo militaris institui nequit absque Sede Apostolica.* — Dices: ergo talis status venit in jure sub nomine regulæ, aut religionis approbatæ; consequens videtur falsum, alias ejus personæ comprehenderentur sub cap. unico, de Voto, in 6, dicente, votum castitatis solemnizari per professionem factam in religione approbata. Item comprehenderentur sub decreto Concilii Tridentini, sess. 25, c. 15, de Regularib., quod annum decimum sextum ætatis completum, et integrum annum probationis requirit ad valorem professionis. Respondeo, concedendo primam et principalem illationem, hoc enim probant testimonia Pontificum, quæ de approbatione horum ordinum adducta sunt. Confirmari etiam potest ex c. ult., de Relig. dom., et c. 1, eodem tit., in 6, ubi prohibetur omnis professio facta in religione non approbata per Sedem Apostolicam; sed professio in his ordinibus valida est, et consentanea illis decretis; ergo revera hi ordines comprehenduntur ibi sub religionibus approbatis. Unde, e contrario, non dubito quin, si aliqui intentarent novam religionem militarem introducere sub specie religionis et professionis, sine approbatione Papæ, graviter peccarent, et inciderent in pœnam excommunicationis latam in d. c. 1, de Religiosis dom., in 6, etiamsi non perfectiora vota emitterent, quam in his ordinibus modo emittantur; quia et verba, et ratio, et consequenter intentio Pontificum in illis textibus ad has religiones proprie et merito extenduntur. Cum enim agitur de multitudine et varietate religionum, quæ est in Ecclesia, militares plane comprehenduntur; cum ergo ait Pontifex se velle ponere modum et terminum huic multiplicationi religionum, has etiam comprehendit; nam simpliciter et generaliter loquitur; item non minor confusio et perturbatio sequi potest in Ecclesia ex multiplicatione voluntaria religionum militarium, si absque Apostolicæ Sedis approbatione fiat, quam ex aliis; imo eo possent sequi majora pericula, quo talis religionis modus, minus austeritatis, et plus habet libertatis; ergo hæc religiones comprehenduntur sub illo decreto, atque adeo in jure sunt simpliciter religiones approbatæ.

28. *Secundum absurdum non sequitur.* —

Prima vero illatio, quæ ex ipsa principali consequentia subinferebatur, non sequitur; nam, licet votum castitatis horum militum sit emissum in religione approbata, non tamen est votum integræ castitatis; dictum autem cap. unicum, de Voto, in 6, loquitur de voto integro castitatis, et ideo non sequitur votum horum militum esse solemne; itaque, ex parte status et approbationis nihil illi deesset ad solemnitatem, de qua est sermo in illo textu, si alioqui ex parte intensionis materiæ esset sufficiens. Repugnat autem directe, votum esse de sola castitate conjugali, et esse solemne, quoad inducendum impedimentum irritans subsequens matrimonium. Et eadem ratione certum est, tale votum non esse solemne quoad irritandum matrimonium antea contractum non consummatum; impossibile enim est matrimonii vinculum dissolvi per votum, quod simul stare potest cum matrimonio postea subsecuto, ut infra, in discursu de votis Societatis iterum dicam, tract. 10, lib. 4, c. 1 et 2. Et in præsentibus esset valde absurdum, vinculum matrimonii dissolvi per assumptionem status, quo perseverante et durante in tota sua perfectione, posset contrahi matrimonium cum alia.

29. *Votum hoc castitatis quid participet de solemnitatem.* — Adverto tamen, licet hoc votum non habeat solemnitatem quoad prædictos effectus, nihilominus participare aliquid de voti solemnitatem quoad perpetuitatem absolutam, propter conjunctionem quam habet cum vera traditione religiosa, propter quod solent a Navarro, et aliis auctoribus supra, num. 10, citatis, vota horum religiosorum solemniter appellari. Unde etiam habent, ut difficilius multo dispensari possint, quam vota mere simplicia; quia traditio ipsa ex suo genere ac natura difficiliorem habet dispensationem, quam votum mere simplex, ut in superiori tomo tactum est. Hæc autem vota vel omnino, vel certe difficillime possunt separari a tali traditione et statu, argumento cap. *Cum ad monasterium*, in fin., de Regularibus, et ideo multo difficilius dispensari possunt quam vota pure simplicia, quæ extra statum religiosum fiunt. Imo addo, ex parte causæ difficilius posse dispensari, quam votum perfecte solemne, quia in hoc potest occurrere necessitas, et causa justæ dispensationis, supposita potestate; in illo vero, etiamsi potestas ex parte Pontificis non desit, vix potest causa sufficiens cogitari, quia cum hoc votum non impediat matrimonium, tam licitum, quam vali-

dum, nulla communis vel publica necessitas potest dare causam tali dispensationi, nam illi sufficienter per matrimonium succurritur; aliæ vero causæ privatæ et occultæ, quæ excogitari possunt ex fragilitate hominis, vel quid simile, nihil referre possunt, cum lex ipsa naturalis obliget ad superandam illam difficultatem, et alia remedia inquirenda. Unde potius quando necessitas occurrerit dispensandi in proprio solemniter voto integræ continentiæ, optimum consilium erit non omnino illum religiosum in non religiosum statum transferre, sed in alienius militaris religionis statum cum castitate conjugali commutare, si aliquid speciale non occurrat, quod talem personam ad hunc statum inhabilem, aut minus idoneam reddat.

30. *Ad tertium absurdum quid dicat Navarrus probabiliter.* — Ultima denique illeatio, quæ fiebat ex Concilio Tridentino, a Navarro variis in locis admittitur, scilicet, ad professionem faciendam in his religionibus militariibus, esse necessarium integrum probationis annum, et ætatem sexdecim annorum; ita indicat in consil. 10, de Regularibus, quod incipit *Cum Vincentius*, n. 10, ad 3; agens enim de militibus Sancti Stephani, ait, in Rota declaratum esse, eos posse sua vota emitte- re infra annum probationis; ex quo aliqui inferebant, eos non esse vere religiosos; ipse autem respondet illud esse in eis speciale, licet veri religiosi sint ex dispensatione Pontificum, qui post Concilium Tridentinum tale illius religionis statutum confirmarunt. Unde aperte intelligit, in nulla religione militari, quam ipse veram religionem esse ubique defendit, posse professionem aliter fieri, quam servatis conditionibus Concilii Tridentini, nisi specialem dispensationem a Pontifice habeat. Et in consilio 12, quod incipit *Per dilationem*, ait, hos religiosos milites, qui in monasterio habitum suscipiunt, et postea de licentia Magistri, vel altioris legitimi Prælati, extra claustrum illum deferunt per annum, in illo probationem sufficienter implere, quia dum versantur sub obedientia Prælati cum habitu, moraliter censentur in claustro versari, quod ad probationem satis est; supponit ergo annum probationis esse his religiosis ad professionem necessarium. Præterea hoc expresse videtur affirmare in consil. 9, de iis quæ vi, incipit *N. nobilis*, ubi, licet expressius loquatur de defectu ætatis, tamen et satis clare loquitur de utroque; et plane est eadem ratio quam ipse ibi expendit, quia nimirum Con-

cilium æque de utraque conditione loquitur, et generalia valde habet verba, scilicet: *In quacumque religione virorum, aut mulierum*; et ita generaliter intelligendum est, etiamsi non militet in omnibus eadem omnino ratio, et maxime addita distributione *quacumque*, quæ magnam habet vim, ut ibi late expendit, adductis Doctoribus.

31. *Certior responsio ad absurdum.* — Quamvis hæc probabilem efficiant hanc partem, nihilominus inter responsa Congregationis Cardinalium invenio circa illa eadem verba: *In quacumque religione*, ita declaratum esse: *Hoc decreto, et decimo nono infra: Quicumque regularis, non comprehenduntur ordines regulares militares, sic etiam Rota decidit*; ubi non ex privilegio, et dispensatione Papæ, sed ex vi ipsorum decretorum, significat Congregatio non comprehendendi prædictam religionem. Hoc autem supposito, respondendum est non ideo excipi ab illo decreto, quia religiones non sunt, nam oppositum in ipsa declaratione supponitur; sed quia decreta illa nec necessaria, nec accommodata sunt illis religionibus; et Concilium locutum esse de religionibus quibus, propter observantiam et rigorem, talia decreta sunt necessaria; locutum est autem generaliter, quia, juxta frequentem modum loquendi, cum est sermo de religionibus, intelligitur esse sermo de his, maxime si subjecta materia id expostulat.

32. Et per hæc satisfactum existimo difficultatibus etiam in principio positis; probant enim religiones has, vel secundum præsentem statum et usum, parum habere (regulariter loquimur quoad milites) de exercitio perfectionis ac religionis, vel etiam secundum se, minorem quamdam perfectionem religionis participare; non tamen probant secundum suam institutionem et substantiam non esse veras religiones.

CAPUT V.

UTRUM CONVENIENTER ET SUFFICIENTER DIVIDATUR RELIGIO IN CONTEMPLATIVAM ET ACTIVAM.

Divisio hæc aliam supponit, quæ eadem habet membra, diversum tamen divisum, scilicet, vitam, quæ in activam et contemplativam dividi solet: ex cujus divisionis intelligentia pendet illa, quam nunc tractamus, et ideo pauca de illa præmittenda sunt; plura enim legi poterunt apud D. Thom. 2. 2, a quæst. 179, usque ad 182 inclusive.